

Complete reactie NVWA

- We hebben een kleine steekproef onder groenten en fruit in supermarkten naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen. Uit de resultaten kwam naar voren dat er op de groenten geen van het kleine aantal onderzochte pesticiden is aangetroffen. Van het geteste fruit (mandarijnen, aardbeien, galiameloen en tafeldruiven) bleek 83% van de producten één of meerdere pesticiden te bevatten. Ook in alle onderzochte flessen rode Bordeauxwijn zijn één of meerdere bestrijdingsmiddelen gevonden. Wat vindt u van deze uitkomsten?

Bij de teelt van gewassen is het gebruikelijk om gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken. Het is dan ook te verwachten dat hiervan resten in de producten aanwezig zullen zijn, dus dat EenVandaag resten van gewasbeschermingsmiddelen vindt, verbaast ons niet. Waar het om gaat is dat de residuen beneden de wettelijke limieten blijven. Wij constateren dat EenVandaag geen overschrijdingen van wettelijke limieten gevonden heeft. Dat komt overeen met het algemene beeld dat de NVWA heeft.

Het is de verantwoordelijkheid van levensmiddelenbedrijven om te zorgen dat hun levensmiddelen aan de wettelijke eisen voldoen. De NVWA houdt hier toezicht op en handhaaft de wettelijke eisen mbt residuen van gewasbeschermingsmiddelen. Residuen van gewasbeschermingsmiddelen mogen in levensmiddelen aanwezig zijn, zolang het gehalte maar niet hoger is dan de maximum residu limiet (MRL) in meest actuele versie van Verordening (EG) Nr. 396/2005. De NVWA beoordeelt of levensmiddelen aan deze wettelijke eisen voldoen. Zo ja, dan mogen ze in de handel zijn. Voldoet het levensmiddel niet aan de wettelijke eisen, dan mag het niet in de handel zijn. Bij deze beoordeling speelt het aantal residuen van gewasbeschermingsmiddelen dat wordt aangetroffen in een levensmiddel geen rol.

- De NVWA controleert jaarlijks ook bij supermarkten. Hoeveel controles heeft u bij supermarkten gedaan in 2020 en 2021 (zover bekend) gedaan naar de vijf genoemde producten? Wat waren de uitkomsten? Welke percentage van de producten bevatte residuen van bestrijdingsmiddelen?

In de bijlagen zijn de resultaten 2020 en 2021 weergegeven. Wijn is niet bemonsterd in 2020 en 2021, wel in 2019. Bemonstering staat voor 2022 gepland in het verplichte EU programma, wat betekent dat alle EU lidstaten dan wijn zullen bemonsteren.

- Hoeveel overschrijdingen van de MRL heeft u geconstateerd? Bij welke producten was dit?

Zie het overzicht van de resultaten in de bijlage.

- Kunt u uitleggen hoe uw controles eruit zien en waar u extra op let?

Hoe onze controles eruit zien wordt beschreven in de jaarlijkse rapportage die we op onze website publiceren. De rapportage van 2020 is nog niet verschenen, maar die van 2019 vindt u [hier](#). Ook worden jaarlijks de resultaten van monsters uit de supermarkten individueel openbaar gemaakt.

Bij het opstellen van het jaarlijkse controleprogramma voor residuen van gewasbeschermingsmiddelen wordt rekening gehouden met het verplichte EU programma, de aanbevelingen vanuit de EU, risico-gerichte aspecten zoals bijvoorbeeld import/-export volume, consumptiegegevens, historie (bedrijven, producten, herkomstlanden) en meldingen (Rapid alert meldingen (EU) en meldingen door bedrijven).

- Heeft u genoeg middelen en mensen om voldoende controles uit te oefenen?

De minister van Medische Zorg en Sport bepaalt het budget dat aan de NVWA ter beschikking wordt gesteld en bepaalt daarmee de intensiteit van het toezicht op de voedselveiligheid. De NVWA bepaalt vervolgens in overleg met het ministerie hoe het budget wordt besteed, waarbij geldt dat het meeste onderzoek wordt gedaan waar de risico's het groot zijn. Daarnaast wordt rekening gehouden met wettelijke verplichtingen.

- We hebben gezien dat in 2019 er voor mandarijnen ruim veertig keer is getest in de supermarkten en voor aardbeien ruim honderdtwintig maal. Is dat voldoende gezien het feit dat deze producten er om bekend staan vaak diverse bestrijdingsmiddelen te bevatten en met enige regelmaat ook overschrijdingen worden gevonden?

Gezien de vele groente-, fruit- en andere producten die er in de supermarkt liggen is er voor ieder individueel product beperkte ruimte voor het aantal monsters. De NVWA doet ook geen ingangscntrole, dat is de verantwoordelijkheid van bedrijven. Levensmiddelenbedrijven zelf zijn er verantwoordelijk voor dat de voedselveiligheidseisen worden nageleefd. De NVWA controleert op bedrijven hun verantwoordelijkheid nemen. Dit doen wij niet alleen via monsternamen en analyse, maar ook door middel van onder andere inspecties.

De NVWA neemt steekproefsgewijs en deels risicogericht monsters en laat deze analyseren op zo'n 200 tot 500 residuen van bestrijdingsmiddelen, om te controleren of de monsters aan de MRL voldoen. MRLs worden vastgesteld op basis van goede agrarische praktijken, waarbij altijd wordt gecontroleerd of de vastgestelde MRLs veilig zijn. Zie ook de uitleg in de factheets op onze website. In de praktijk liggen MRLs vaak (veel) lager dan het gehalte waarbij er een mogelijk gezondheidsrisico is voor de consument. Een MRL-overschrijding betekent dus dat het levensmiddel niet aan de wet voldoet, maar het betekent niet automatisch dat er dan ook een gezondheidsrisico is voor de consument.

De NVWA beoordeelt standaard bij iedere MRL-overschrijding of er een risico is voor de gezondheid van de consument. Dit doen we door na te gaan of consumptie van een grote portie van het betreffende levensmiddel zorgt voor een overschrijding van de gezondheidkundige grenswaarde. Deze gezondheidkundige grenswaarde voor kortdurende blootstelling is de hoeveelheid van een residu dat iemand op één dag binnen mag krijgen zonder risico voor de gezondheid.

- De mandarijnen (en ook de galiemeloenen) die we hebben getest bevatten zowel op als in de vrucht (specifiek voor de mandarijn) aanzienlijke hoeveelheden Imazalil (de hoogste waarden zijn aangetroffen op de mandarijnen van de Jumbo met 5,1 mg/kg op de schil en 0,8 mg/kg in de vrucht, de mandarijn van de Lidl kwam daarna met 4,6 mg/kg op de schil en 0,028 in de vrucht). Zijn deze hoeveelheden toelaatbaar en gewenst?

De wettelijke maximum residu-limiet voor mandarijn is van toepassing op het hele product na verwijdering van het steeltje. Met andere woorden: de wettelijke residu limiet voor mandarijn (5 mg/kg) is van toepassing op het hele product inclusief de schil. De NVWA laat daarom standaard de hele mandarijn analyseren op residuen van gewasbeschermingsmiddelen.

Als we kijken naar uw gegeven en ervan uitgaan dat de schil van de mandarijn ongeveer 25% van het totale gewicht uitmaakt, dan krijgen we de volgende residugehaltes:

Jumbo: $0,25 * 5,1 + 0,75 * 0,8 = 1,9$ mg/kg

Lidl: $0,25 * 4,6 + 0,75 * 0,028 = 1,2$ mg/kg

Beide mandarijnen voldoen aan de wettelijke maximum residu limiet in verordening (EG) Nr. 396/2005

- Imazalil wordt door deskundigen gezien als potentieel carcinogeen en hormoonverstorend. Het is tegelijkertijd een vrucht die we veel aan onze kinderen geven. Zou er naast de vermelding in kleine letters op het etiket van de netjes niet ook een waarschuwing of op z'n minst een gebruiksaanwijzing op de verpakking moeten staan?

Imazalil is inderdaad geclassificeerd als potentieel carcinogeen. Bij het vaststellen van gezondheidkundige grenswaarden (maat voor wat mensen mogen binnenkrijgen) en de daarop gebaseerde maximum residulimiet is hiermee rekening gehouden, zodat geen onacceptabel risico wordt verwacht voor de consument. Bij de toelating van imazalil is de stof getest op de toen geldende criteria voor hormoonverstoring en is toen geconcludeerd dat het geen hormoonverstorende stof is.

Uitgangspunt van de wetgeving is dat residuen onder de MRL moeten liggen en dat die MRL veilig is.

Als het gehalte in een levensmiddel onder de MRL ligt is het dus veilig en mag het levensmiddel legaal in de handel zijn. Aangezien er geen risico voor de gezondheid, is een waarschuwing op het etiket niet nodig.

Zou er in het algemeen niet meer informatie aan consumenten moeten worden gegeven over wat er op en in groenten en fruit zit aan residuen?

De overheid is zich zeer bewust van de grote informatiebehoefte van de consument op het gebied van residuen van gewasbeschermingsmiddelen. Het voedingscentrum geeft op haar website voorlichting over residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit. Consumenten kunnen daar terecht met vragen. De NVWA rapporteert ieder jaar op haar website de resultaten van de monsters die zij laat analyseren. In de begeleidende factsheet staat uitgelegd wat de NVWA doet en worden de resultaten nader geduid. De website is ook toegankelijk voor consumenten.

- Op de aardbeien hebben we diverse bestrijdingsmiddelen aangetroffen. Een daarvan is de fungicide Ethirimol, dat volgens deskundigen als middel op zichzelf niet in de EU en Nederland gebruikt mag worden. Hoe kan het dat wij dat op de aardbeien aantreffen?

Als de stof ethirimol wordt aangetroffen, kan dit komen door het gebruik van een middel met deze stof, maar het kan ook een afbraakproduct van het middel bupirimaat zijn, dat wel toegelaten is. Bij de toetsing aan de MRL wordt hier geen onderscheid in gemaakt. In beide gevallen zal het aangetroffen residu getoetst worden aan de MRL voor ethirimol, voor aardbei bedraagt die 0,05 mg/kg.

- Wat gebeurt er met aardbeien of andere vruchten die bespoten zijn met Ethirimol? Wat betekent dit voor de teler?

Wanneer de NVWA constateert dat een teler gebruik maakt van een niet toegelaten stof zal de NVWA handhavend optreden bij deze teler. Het gebruik van een gewasbeschermingsmiddel is echter iets anders dan de aanwezigheid van een residu ervan. Residuen mogen in levensmiddelen aanwezig zijn, zolang het gehalte maar lager is dan de maximum residu limiet.

In het geval van het aantreffen van ethirimol als residu op een product, kan dit ook van legaal gebruik van bupirimaat afkomstig zijn. In zo'n geval zal de NVWA alleen handhavend optreden als de MRL voor ethirimol wordt overschreden.

- Nou mag ethirimol niet gebruikt worden, maar het mag wel op de aardbeien zitten als metaboliet van Bupirimaat. Is dat niet heel verwarrend? Hoe controleert u dat?

Als de stof ethirimol wordt aangetroffen, kan dit komen door het gebruik van een middel met deze stof, maar het kan ook een afbraakproduct van het middel bupirimaat zijn, dat wel toegelaten is. Bij de toetsing aan de MRL wordt hier geen onderscheid in gemaakt. In beide gevallen zal de NVWA handhavend optreden wanneer het gehalte hoger is dan de MRL.

- In drie verschillende flessen wijn zijn twee bestrijdingsmiddelen gevonden, waaronder in alle flessen Glyfosaat (in de hoeveelheden 8,5 ug/l, 4,1 ug/l en 9,9 ug/l). Wat vindt u daarvan? Is dit toegestaan en gewenst?

- Wist u dat Glyfosaat in wijn zit?

Glyfosaat is een veel gebruikt gewasbeschermingsmiddel dat in veel levensmiddelen wordt aangetroffen.

MRLs gelden voor de primaire producten. Wijn is een verwerkt product waarvoor geen MRL is vastgesteld. De MRL voor wijn wordt namelijk afgeleid van de MRL voor wijndruiven middels processingfactoren. In dit geval zou de NVWA uitgaan van een 'default' processingfactor van 1 (zoals beschreven in verordening EU 2018/555), dus de MRL voor 'wine grapes' is 1 op 1 toepasbaar op wijn. De MRL voor wine grapes = 0,5 mg/kg (=500 µg/kg) en de door u gevonden waardes (ca 8,5 µg/l) liggen dus ruim onder de MRL.

- Wij hebben niet kunnen ontdekken dat daar ook op wordt gecontroleerd? Klopt dat?

Er wordt niet standaard ieder jaar gecontroleerd op residuen van gewasbeschermingsmiddelen in wijn. Voor 2022 staat het op de planning in het verplichte EU programma. In 2019 zijn ook monsters wijn genomen, zie hiervoor de resultaten in de bijlage.

- Is er een norm voor bestrijdingsmiddelen in wijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat is de norm?

Zie het antwoord op een eerdere vraag.

- We hebben diverse deskundigen gesproken, die allemaal waarschuwen dat de vastgestelde MRL-limieten te eenzijdig worden vastgesteld. Er wordt bij de toelating niet gekeken naar de stof in combinatie met de cocktail van stoffen die al voorkomen in het milieu. En de stapeling van stoffen die we de hele dag binnenkrijgen. Wat vindt u daarvan? Is het systeem wel zo veilig als de consument nu te horen krijgt?

Deze vraag ligt niet op het terrein van de NVWA, die verantwoordelijk is voor het toezicht op de wetgeving, maar op dat van het ministerie van VWS als wetgever.

Desgevraagd reageert VWS op deze vraag met de opmerking dat het bekend is met het feit dat weinig rekening wordt gehouden met "cocktaileffecten". EFSA en RIVM werken al langere tijd samen om een methodiek te vinden om hierbij wel rekening mee te houden, zowel bij de beoordeling van een mogelijk risico (achteraf) als bij de toelating van stoffen (vooraf). Deze ontwikkeling krijgt sinds het Dagblad Trouw hierover publiceerde (in november 2017, zie [Aardbeien zes keer giftiger dan ander fruit door 'cocktaileffect' | Trouw](#)) extra aandacht van het ministerie en de politiek.

Inmiddels is de methode voor het bepalen van het 'cocktaileffect' van gewasbeschermingsmiddelen klaar. De methode is inmiddels toegepast op twee soorten effecten (effect op het zenuwstelsel, effect op de schildklier). EFSA en RIVM hebben hierover gerapporteerd en de Tweede Kamer ontvangt hierover regelmatig informatie. Op dit moment wordt gewerkt aan het uitbreiden van de toetsingsmethode naar andere effecten en aan een methode om bij de toelating van stoffen (vooraf dus) al rekening te houden met de cocktaileffecten. Dit is werk in uitvoering, waarbij iedere keer als cocktaileffecten getoetst worden de mogelijkheid bestaat om in te grijpen als blijkt dat het cocktaileffect tot risico's voor de gezondheid leidt (MRL's te verlagen of gewasbeschermingsmiddelen te verbieden); tot nu toe is dit echter nog niet gebleken.

- Ziet u reden om naar aanleiding van ons onderzoek maatregelen te nemen? Zo ja, wat gaat u doen.
Zo nee, waarom niet?

Nee, de door u gevonden gehalten voldoen aan de MRLs en vormen geen risico voor de consument.